

החוק להגברת האכיפה של דיני העבודה

ותיקון מס' 8 לחוק העסקת עובדים על ידי
קבלני כוח אדם

כללי

ביום 19.12.2011 נחקק החוק להגברת האכיפה של דיני העבודה, תשע"ב-2011 (להלן – "החוק"), אשר ייכנס לתוקף ביום 19.6.2012. מטרתו של החוק להגביר ולייעל את אכיפתם של דיני העבודה על ידי הנהגת הליך מנהלי להטלת עיצום כספי על מעבידים ועל מזמיני שירותים בתחומים של שמירה ואבטחה, ניקיון והסעדה, וכן על ידי קביעת אחריות אזורית ופלילית על מזמיני שירותים בתחומים אלה, תוך התערבות בחוזה ההתקשרות בין מזמין השירותים לבין הקבלן.

כמו כן, ביום 1.1.2012 נכנס לתוקפו תיקון מס' 8 לחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, תשנ"ו-1996, המטיל אחריות פלילית על מי שהתקשר או קיבל שירותים מקבלן כוח אדם או קבלן שירותים בתחומי השמירה והאבטחה והניקיון שאין לו רישיון לפי החוק האמור.

- החוק קובע כי מזמין השירות חייב לנקוט באמצעים סבירים, בנסיבות העניין, כדי למנוע פגיעה בזכויות של עובדים של הקבלן המועסקים אצלו.
- בהתקיים התנאים הקבועים בחוק, מזמין השירות ישא בחובות כלפי עובדי הקבלן המועסקים אצלו בהתאם לחוקי מגן וצווי הרחבה שונים.
- החוק מתערב בחוזה שבין מזמין השירות לבין הקבלן וקובע למשל, כי הקבלן לא יוכל לשפות את מזמין השירות בגין חבותו לפי החוק.

למידע נוסף:

עו"ד מיכל מרקוביץ-בלשר
Michalmb@tslaw.co.il

עו"ד אביעד אברגיל
Aviada@tslaw.co.il

טל: 03-6075000
פקס: 03-6075050

האמור במזכר זה הינו
מידע כללי בלבד, ואינו
מהווה תחליף לייעוץ
משפטי.

עיצום כספי –

1. החוק קובע מנגנון המאפשר הטלת עיצום (סנקציה) כספי על מעבידים אשר פעלו בניגוד להוראות חיקוקי עבודה שונים וכן על מזמיני שירות בתחומים של שמירה ואבטחה, ניקיון והסעדה בנסיבות המפורטות להלן.
2. העיצום הכספי הוא כלי אכיפה מינהלי בידי הרשות המינהלית שמטרתו להביא להגברת הציות של מעבידים להוראות החוק, והוא מוטל בשל הפרת הוראות שניתן להיווכח בקיומן בנקל ושאינן צורך לבצע בירור עובדתי מורכב על מנת להוכיח את הפרתן.
3. ככל ויוטל עיצום כספי, יפורסמו באתר האינטרנט של משרד התעשייה המסחר והתעסוקה פרטים אודות העיצום הכספי, כגון: פרטים לגבי המפר, שמו של המפר (למעט אם הוא יחיד), סכום העיצום הכספי שהוטל וכו'.

הטלת עיצום כספי על מעביד –

4. סכומי העיצום הכספי אשר ניתן להשית על מעבידים שהינם תאגידיים נע בין 5,000 ₪ ל- 35,000 ₪. סכום העיצום הכספי נקבע על פי סוג ההפרה ובהתאם למידת חומרת ההפרה. כך למשל, חברה שתפטור עובדת בהיריון ללא היתר ובניגוד לסעיף 9 לחוק עבודת נשים, תשי"ד-1954, תהא חשופה לעיצום כספי בסך של 35,000 ₪; חברה שלא תבצע תשלומים על-פי צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק, תהא חשופה לעיצום כספי בסך של 35,000 ₪; חברה שלא תשלם פדיון חופשה או גמול שעות נוספות כדין תהא חשופה לעיצום כספי בסך של 20,000 ₪ ועוד. שר התמ"ת הוסמך לקבוע קריטריונים בגינם ניתן יהיה להפחית את סכום העיצום הכספי.

העיצום הכספי יוטל, לאחר שתינתן הודעה מראש למעביד ומתן זכות טיעון בכתב לפני הממונה. ניתן יהיה לערער על ההחלטה בפני וועדת ערר ולאחר מכן בפני בית הדין לעבודה. יודגש, כי תשלום עיצום כספי לא יגרע מאחריותו הפלילית של מעביד בשל עבירות הקבועות בחוקי העבודה.

5. אחריות אישית – על המנהל הכללי של תאגיד שהינו מעביד, חלה חובה לפקח ולנקוט את כל האמצעים הסבירים למניעת הפרה של הוראות חיקוקי העבודה בידי התאגיד. החוק הסדיר מנגנון לפיו תישלח התראה על ההפרה למנהל הכללי. ככל ולא ננקטו אמצעים כאמור בהתראה, ניתן יהיה להטיל על המנהל הכללי באופן אישי עיצום כספי בשיעור של רבע מסכום העיצום הכספי שניתן להטיל על תאגיד, אלא אם הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

הטלת עיצום כספי על מזמין שירות –

6. במקרה בו קבלן שירותים בתחומי שמירה ואבטחה, ניקיון או הסעדה מפר הוראות חיקוק מסוימות כלפי עובדיו המועסקים אצל מזמין השירות (למשל, אי תשלום גמול שעות נוספות, אי מתן חופשה שנתית, אי ביצוע תשלומים מכוח צווי הרחבה בעניין פנסיה ועוד), ניתן יהיה להטיל עיצום כספי על מזמין השירות. זאת, לאחר שנשלחה למזמין השירות התראה בכתב לפיה עליו לדאוג לתיקון ההפרה, או לפעול בתום לב לביטול החוזה ולחילוט הערובה שנתן הקבלן, זאת תוך 30 ימים ממועד ההתראה. דהיינו, כדי להימנע מעיצום כספי בנסיבות האמורות, מזמין השירות יידרש לדאוג לתיקון ההפרה ולחלופין לבטל את החוזה עם הקבלן תוך חילוט הערובה.

7. יש לציין כי הטלת עיצום כספי על מזמין שירות אפשרית רק בהתקיים התנאים בהם קמה למזמין השירות אחריות אזרחית, כמפורט להלן.

אחריות אזרחית ופלילית של מזמין שירות –

אחריות אזרחית –

8. בהתקיים התנאים הקבועים בחוק, כמפורט להלן, מזמין השירות ישא בחובות כלפי עובדי הקבלן המועסקים אצלו בהתאם לחוקי מגן וצווי הרחבה שונים. החוק מונה שורה של תנאים להחלת החובות כאמור, בין היתר כי השירות ניתן אצל מזמין השירות על ידי ארבעה עובדים לפחות וכי השירות ניתן במהלך תקופה של שישה חודשים לפחות באופן קבוע ורציף. החובות המוטלות על קבלן בתחומים של שמירה ואבטחה, ניקיון או הסעדה כמעביד בנוגע להוראות חיקוקים וצווי הרחבה מסוימים (למשל, תשלום דמי חופשה ופדיון חופשה, תשלום גמול שעות נוספות, זכויות מכוח צו ההרחבה בעניין הפנסיה, דמי הבראה, הוצאות נסיעה ועוד) יחולו גם על מזמין השירות בגין פרק הזמן שעובד הקבלן הועסק במתן שירות אצל המזמין.

בתובענה אזרחית בשל הפרת חובה החלה על מזמין השירות כאמור לעיל, תעמודנה למזמין השירות הגנות אם הוכיח כי מתקיים אחד מאלה:

א. הפרת החובה תוקנה במלואה מיום היווצרות עילת התובענה;

ב. מזמין השירות הסתמך בתום לב על בדיקות תקופתיות שנערכו בידי בודק שכר מוסמך,¹ ועם גילוי הפרה של החובה עשה כל שביכולתו לתיקון ההפרה בידי הקבלן, ואם ההפרה לא תוקנה בתוך זמן סביר – ביטל את החוזה בינו לבין הקבלן בשל הפרת החובה, ולא היה בביטול החוזה משום התנהגות שלא בתום לב;

ג. מזמין השירות הסתמך בתום לב על בדיקות תקופתיות שנערכו בידי בודק שכר מוסמך, בסמוך לפני מועד הפרת החובה, ולפיהן קוימה החובה בידי הקבלן.

9. החוק מאפשר הטלת חובות על מזמין השירות כלפי עובדי הקבלן, גם בלא שהתקיימו התנאים המסוימים הקבועים בחוק ואף מבלי שתעמודנה למזמין השירות ההגנות כאמור לעיל. זאת, במקרים בהם מתקיים בחוזה שבין מזמין השירות לבין הקבלן אחד מהתנאים המפורטים להלן:

א. בחוזה או בהצעתו של הקבלן לא פורטו בכתב רכיבי השכר שישלם הקבלן לעובדיו וכן עלות השכר המינימאלית, הצהרת הקבלן על עלויות נוספות כולל רווח, והתחייבות של מזמין השירות לתשלום בסכום שלא יפחת מעלות השכר המינימאלית והעלויות הנוספות כאמור;

ב. עלות השכר המינימאלית פחותה מערך שעת עבודה שנקבע על ידי השר לפי סוגי השירות השונים;²

ג. מזמין השירות משלם בפועל לקבלן סכום הנמוך מערך שעת עבודה שנקבע על ידי השר לפי סוגי השירות השונים, בעבור שעת עבודה לעובד של הקבלן.

¹ מעבידים יוכלו לשכור את שירותיו של "בודק שכר מוסמך" (אשר דרך מינויו והכשרתו קבועים בחוק), לביצוע בדיקות תקופתיות לעניין השמירה על זכויות העובדים. מצד אחד מדובר בכלי אכיפה, ומצד שני מדובר במנגנון המאפשר למעבידים להסתמך על בדיקות אלה על מנת להתגונן מפני טענות של הפרת זכויות בתנאים שונים.

² סעיפים 9א ו-9ב נועדו להתמודד עם תופעת "מכרזי ההפסד", בהם התמורה המשולמת לקבלן אינה מאפשרת לו לשלם את מלוא זכויותיהם של עובדיו וגם להרוויח.

10. החוק קובע כי מזמין שירות חייב לנקוט באמצעים סבירים, בנסיבות העניין, כדי למנוע פגיעה בזכויות של עובדי הקבלן המועסקים אצלו. לצורך כך, עליו לקבוע דרך יעילה המאפשרת לעובדיו של הקבלן להתלונן בפניו על פגיעות בזכויותיהם ועליו ליידע את עובדיו של הקבלן בדבר דרך זאת. כמו כן, על מזמין השירות לקבוע מנגנון יעיל לבירור התלונות.

ככל ומזמין השירות לא קבע מנגנון כאמור, או לא יידע את עובדיו של הקבלן בדבר, תחול עליו אחריות אזרחית כלפי עובד של הקבלן המועסק אצלו, בהתקיים התנאים המפורטים בחוק.

אחריות פלילית –

11. מזמין שירות הכורת חוזה עם קבלן כאמור בסעיפים 9א או- 9ב לעיל, דינו קנס בסך של 14,400 ₪ לכל עובד שהועסק על פי החוזה כאמור.

12. על המנהל הכללי של תאגיד מוטלת החובה לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירה כאמור לעיל בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו; מנהל כללי המפר חובתו זאת, דינו קנס בסך של 14,400 ₪.

החוק קובע כי במקרה שבו תאגיד ביצע את העבירה כאמור, חזקה כי המנהל הכללי של התאגיד הפר את חובתו, אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

13. במקרים שבהם ניתן להטיל על מזמין השירות עיצום כספי בגין הפרת הוראות חיקוקי עבודה מסוימים על ידי הקבלן, הממונה רשאי לשלוח התראה למנהל הכללי של התאגיד לפיה עליו לפעול לתיקון ההפרה בידי הקבלן או לפעול בתום לב לביטול החוזה של התאגיד עם הקבלן ולחילוט הערובה שנתן הקבלן. ככל וההפרה לא תוקנה או לא פעל התאגיד בתום לב לביטול החוזה ולחילוט הערובה כאמור, חזקה היא שהמנהל הכללי הפר את חובתו לפעול כאמור בהתראה, ודינו קנס בסך של 14,400 ₪, אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

14. מזמין שירות חייב לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות מסוימות המפורטות בחוק (למשל, אי מסירת תלוש שכר במועד, אי תשלום גמול שעות נוספות ועוד) בידי קבלן כלפי עובדו המועסק אצל מזמין השירות. תאגיד המפר את חובתו האמורה דינו קנס בהתאם למידת חומרת העבירה ולקבוע בחוק. מזמין השירות יוכל להתגונן אם עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו או אם עומדת לו אחת ההגנות המנויות בסעיף 8 לעיל.

ניתן יהיה להגיש כתב אישום כנגד מזמין השירות כאמור רק אם נשלחה למזמין השירות הודעה ולפיה הקבלן לא מילא את חובתו שבשל הפרתה הואשם בעבירה.

הוראות כלליות –

15. החוק אינו שולל את קיומם של יחסי עובד-מעביד בין מזמין השירות לבין עובד של הקבלן המועסק אצלו, מקום שאלה קיימים בהתאם למבחנים הרגילים שנקבעו בפסיקה.

16. החוק הינו קוגנטי, ועובד של קבלן לא יכול לוותר או להתנות על זכותו כלפי מזמין השירות.

17. אדם אינו יכול לשפות או לשלם, במישרין או בעקיפין, עיצום כספי שהוטל על אחר לפי החוק, וכל הסכם או התחייבות כאמור בטלה.

18. החוק אוסר על ביטוח, במישרין או בעקיפין, של אדם מפני עיצום כספי שיוטל עליו לפי החוק, והתקשרות בחוזה לביטוח כאמור בטלה.

19. החוק אוסר על תניה בחוזה בין מזמין השירות לבין הקבלן הקובעת שיפוי של מזמין השירות או תשלום לו בשל חבותו לפי החוק, וקובע כי לתניה כאמור אין תוקף.

תיקון מס' 8 לחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם –

20. ביום 1.1.2012 נכנס לתוקפו סעיף 20 לחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, תשנ"ו-1996, אשר קובע עבירה פלילית לפיה מי שהתקשר עם קבלן כוח אדם או קבלן שירותים (שמירה או ניקיון) שאין לו רישיון לפי החוק האמור, דינו קנס בסך של 14,400 ₪; ואם קיבל שירות כוח אדם מקבלן כוח אדם שאין לו רישיון או שירות מקבלן שירותים (שמירה או ניקיון) שאין לו רישיון, דינו קנס בסך של 14,400 ₪ בעבור כל עובד שהועסק אצלו במסגרת שירות כוח האדם או השירות כאמור.

מסקנות אופרטיביות –

21. נוכח הוראות החוק החדש יש לוודא כי כל ההסכמים עם קבלני השירותים בתחומים של שמירה ואבטחה, ניקיון והסעדה יותאמו לדרישות החוק וייעשו רק עם קבלנים בעלי רישיון ממשרד התמ"ת. במסגרת ההסכמים מומלץ, בין היתר, לכלול תנאים ביחס לרכיבי השכר שישולמו לעובדי הקבלן, לקבוע דרך יעילה המאפשרת לעובדי הקבלן להתלונן בפני ממונה מטעם מזמין השירות על הפרות של חיקוקי עבודה מצד הקבלן ודרך יעילה לבירור התלונות האמורות. כמו כן, מומלץ להתאים את הערובות שניתנות על ידי הקבלן במסגרת ההתקשרות לתנאי החוק.

נשמח לעמוד לרשותכם למתן ייעוץ משפטי ספציפי.